

FORMY WŁASNOŚCI INTELEKTUALNEJ

PRAWO AUTORSKIE – chroni twórczość, która ma indywidualny charakter i została utrwalona w jakiejkolwiek formie, bez względu na jej wartość, czy przeznaczenie.

W szczególności przedmiotem prawa autorskiego są **utwory**, takie jak np.:

- książki,
- artykuły naukowe,
- obrazy,
- zdjęcia,
- piosenki, muzyka,
- programy komputerowe,
- filmy.

Prawa osobiste, takie jak prawo autorskie są niezbywalne. Prawa majątkowe mogą być przenoszone na inne osoby.

Przykład: przeniesienie prawa do rozpowszechniania dzieła przez autora książki na wydawcę.

PATENT - forma ochrony przewidziana dla **wynalazków**, które muszą spełniać trzy warunki:

- element nowości,
- posiadanie poziomu wynalazczego,
- możliwość przemysłowego zastosowania.

Przykłady: żarówka, poduszka powietrzna w samochodzie, silnik odrzutowy.

Czas trwania patentu wynosi 20 lat od daty dokonania zgłoszenia wynalazku w Urzędzie Patentowym RP.

Przez uzyskanie patentu, twórca nabywa wyłączne prawo do korzystania z wynalazku w sposób zarobkowy lub zawodowy na obszarze całego kraju.

WZÓR UŻYTKOWY – dotyczy rozwiązań technicznych, mających zastosowanie w przemyśle. Odnoszą się one do kształtu lub budowy przedmiotu, w którym poszczególne elementy są ze sobą funkcjonalnie i trwale powiązane.

Przykład: rozwiązanie konstrukcyjne nowego narzędzia, poprawiającego ergonomię pracy.

Na wzór użytkowy może być udzielone **prawo ochronne**, dzięki któremu twórca może w sposób wyłączny korzystać z tego wzoru, zarobkowo lub zawodowo, na terenie całej Polski. Udzielenie prawa ochronnego na wzór użytkowy stwierdza się przez wydanie świadectwa ochronnego.

Czas trwania prawa ochronnego na wzór użytkowy wynosi 10 lat od daty dokonania zgłoszenia w Urzędzie Patentowym.

WZÓR PRZEMYSŁOWY - nowa i oryginalna postać **wytworu** lub jego części, nadana mu w szczególności przez cechy:

- linii,
- konturów,
- kształtów,
- kolorystykę,
- fakturę,
- materiał,
- dekoracje i zdobienia.

Wytwór to każdy przedmiot wytworzony w sposób przemysłowy lub rzemieślniczy, obejmujący w szczególności:

- opakowanie,
- symbole graficzne,
- kroje pisma typograficznego (z wyłączeniem programów komputerowych),
- przedmiot składający się z wielu wymienialnych części składowych, które można ponownie składać i rozkładać (**wytwór złożony**),
- wymienialną część składową wytworu złożonego, jeżeli po jej włączeniu do tego wytworu pozostaje ona widoczna w trakcie zwykłego używania (podczas korzystania z przedmiotu, nie licząc jego napraw, czy konserwacji).

Przykłady: butelka Coca-Coli o charakterystycznym kształcie, meble IKEA.

Na wzór przemysłowy może być udzielone prawo z rejestracji na maksymalnie 25 lat od daty dokonania zgłoszenia w UPRP, podzielone na pięcioletnie okresy.

ZNAK TOWAROWY - każde oznaczenie umożliwiające rozróżnianie towarów danej firmy od towarów innych firm. Znak towarowy musi być możliwy do zapisania w rejestrze znaków towarowych w sposób, który pozwala precyzyjnie określić, co dokładnie jest chronione. Może to być np.:

- wyraz (włącznie z nazwiskiem),
- rysunek,
- litera,
- cyfra,
- kolor,
- forma przestrzenna (w tym kształt towaru lub opakowania),
- dźwięk.

Przykłady: logo Apple, dźwięk stosowany w reklamach McDonald's, nazwa „Nike” identyfikująca produkty tej firmy.

Na znak towarowy może być udzielone prawo ochronne na okres 10 lat, z możliwością wielokrotnego przedłużenia o kolejnych 10 lat.

TOPOGRAFIA UKŁADU SCALONEGO – sposób rozmieszczenia elementów w układzie scalonym, z których przynajmniej jeden jest aktywny, oraz połączeń między tymi elementami. Może to być przedstawione w różnych formach przestrzennych.

Przez **układ scalony** rozumie się element elektroniczny składający się z warstwy materiału półprzewodnikowego, który łączy się z innymi częściami tworząc funkcjonalny obwód elektroniczny.

Przykłady: układy scalone w pamięciach RAM, systemach samochodowych, telefonach komórkowych.

Na topografię układu scalonego udzielane jest **prawo z rejestracji**, które daje możliwość korzystania z tej topografii w celach zarobkowych lub zawodowych w sposób wyłączny, na obszarze całej Polski. Co do zasady, prawo z rejestracji udzielane jest tylko wtedy, gdy topografia jest oryginalna (nie jest powszechnie znana i jest wynikiem pracy intelektualnej).

Ochrona topografii ustaje po 10 latach od końca roku kalendarzowego, w którym topografia lub układ scalony zawierający taką topografię został wprowadzony na rynek, lub końca roku kalendarzowego, w którym dokonano zgłoszenia topografii w UPRP - w zależności od tego, który z tych terminów upływa wcześniej.

KNOW-HOW – niematerialna własność intelektualna, obejmująca wiedzę i informacje, które nie są powszechnie dostępne, w szczególności o charakterze:

- technicznym,
- technologicznym,
- organizacyjnym,
- zarządzającym,

- metodologicznym.

Przykłady: nowa technologia zarządzania łańcuchem dostaw, specjalistyczna metoda badawcza.

Wiedza ta musi mieć praktyczne zastosowanie oraz posiadać wartość gospodarczą, która może przyczynić się do rozwoju działalności przemysłowej lub handlowej. Poufne informacje rozumiane jako know-how powinny być w odpowiedni sposób chronione przed dostępem osób nieupoważnionych.

Szczególnym rodzajem know-how jest **tajemnica przedsiębiorstwa**, rozumiana jako poufne informacje dotyczące technologii, procesów lub innych aspektów działalności firmy, które mają wartość gospodarczą.

Przykłady: proces wytwarzania leków przez daną firmę farmaceutyczną, sekretna formuła produkcji napoju Coca-Cola.